

РЕАЛІЗАЦІЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

УДК 343.431

*І. П. Васильківська**,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УМОВАХ ДІЇ УГОДИ УКРАЇНИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

У статті аналізуються проблеми протидії торгівлі людьми засобами кримінального права, намічено перспективи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність відповідно до європейських вимог.

Ключові слова: протидія торгівлі людьми, кримінальна відповідальність, експлуатація людини, примус до жебрацтва, експлуатація злочинної діяльності.

В статье анализируются проблемы противодействия торговле людьми средствами криминального права, намечаются перспективы усовершенствования законодательства Украины о криминальной ответственности согласно европейским требованиям.

Ключевые слова: противодействие торговле людьми, криминальная ответственность, эксплуатация человека, принуждение к попрошайничеству, эксплуатация преступной деятельности.

The article analyzes the problems of combating human trafficking by means of criminal law, the prospects for improving the legislation of Ukraine on criminal liability in accordance with European requirements.

Key words: combating human trafficking, criminal responsibility, human exploitation, forced begging, exploitation of criminal activities.

*Vasylkivska I.P., Candidate of Juridical Sciences (Ph.D.), Associate Professor (Docent), Head of the Criminal Law and Procedure Department in Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

CRIMINAL-LEGAL ASPECTS OF COMBATING TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS IN CONDITIONS OF ACTION OF UKRAINE ASSOCIATION AGREEMENT WITH THE EUROPEAN UNION

Постановка проблеми. Торгівля людьми є одним з найганебніших явищ сучасного суспільства і небезпечним злочином, який пов'язаний з грубим порушенням прав людини. Цей вид злочину часто вчиняється у межах організованої злочинності і, як засвідчують експерти Організації Об'єднаних Націй, посідає третє місце за рівнем прибутковості після торгівлі наркотиками та зброєю [1, с. 16]. За даними Міжнародної організації праці, кількість жертв торгівлі людьми в будь-який момент часу становить 2,4 млн, а прибуток від цієї діяльності – близько 32 млрд доларів. У Європі торгівля жінками й дітьми з метою сексуальної експлуатації приносить щороку 3 млрд доларів й у будь-який момент охоплює 140 тис. жертв; щороку новими жертвами стають 70 тис. людей [2, с. 57].

Проблема торгівлі людьми є гострою і для України. Результати щорічного звіту Державного департаменту США про торгівлю людьми у світі, оприлюдненого у червні 2016 р., характеризують Україну як країну походження, транзиту та призначення для чоловіків, жінок і дітей, яких піддають примусовій праці та сексуальній експлуатації. Українські жертви піддаються торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації та примусової праці в Україні, а також у Росії, Польщі та інших частинах Європи, Туреччині, США, Центральній Азії та на Близькому Сході. Деяких українських дітей і дорослих з вразливих груп примушують до збраккування.

Особливо уразливе для експлуатації населення (а це майже два мільйони людей), що через конфлікт на сході України, який живиться агресією Росії, змушене було змінити місце проживання. Також дітей примушують до участі в бойових діях. За повідомленнями з різних джерел, включно з місією ОБСЄ в Україні, сепаратисти вербують дітей віком від 15 до 17 років для участі у воєнізованих угрупованнях, де їх навчають застосовувати зброю. Згідно повідомлень представників українського уряду, в дитячому батальйоні сепаратистів служать навіть 12-річні діти [3, р. 381].

Попередження і протидія торгівлі людьми є одним з пріоритетів для країн Європейського Союзу (далі – ЄС). Зважаючи на те, що політика України спрямована на інтеграцію до ЄС, заслуговує на увагу питання гармонізації національного законодавства щодо захисту прав людини із законодавством ЄС, у тому числі у сфері протидії торгівлі людьми. Особливої актуальності це питання набуває у зв'язку з підписанням 2014 р. Угоди про асоціацію між

Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої [4], де Сторони поряд з іншим взяли на себе зобов'язання приділити увагу співробітництву в боротьбі з торгівлею людьми та зосередитися на спільному запровадженні ефективної і превентивної політики щодо протидії цьому явищу, у тому числі стосовно методів боротьби з організованими злочинними групами, які здійснюють торгівлю людьми, а також захисту жертв таких злочинів (ст. 16).

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблему торгівлі людьми з точки зору кримінального права та кримінології розглядали у своїх працях Ю. М. Антонян, О. М. Бандурка, В. І. Борисов, Ф. Г. Бурчак, М. Г. Вербенський, І. М. Даньшин, О. М. Джужа, Р. А. Калюжний, І. І. Карпець, В. А. Козак, Я. Г. Лизогуб, В. В. Лунесев, І. І. Митрофанов, Г. М. Мінковський, А. М. Орлеан, В. М. Підгородинський, В. В. Сташис, В. Я. Тацій та інші. Міжнародно-правові аспекти протидії торгівлі людьми досліджували науковці А. В. Войціховський, Г. Л. Кохан, Н. В. Плахотнюк, О. В. Святун, А. В. Павленко. Разом з тим, потребує подальшої розробки питання гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність за торгівлю людьми із законодавством ЄС.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження кримінально-правових механізмів боротьби з торгівлею людьми, які діють у рамках Ради Європи та ЄС, і напрацювання на цій основі пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

Викладення основного матеріалу. Стаття 1 Угоди про асоціацію встановлює однією з цілей асоціації посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини й основоположних свобод. Безпосередньо питанням співпраці в указаній сфері присвячений розділ III Угоди, де з-поміж іншого йдеться про попередження та протидію злочинам, які мають міжнародний характер. Зобов'язання Сторін передбачають встановлення кримінальної відповідальності за певні види злочинів, а також надання взаємної допомоги з їх попередження та переслідування злочинців згідно із визначеними стандартами, що переважно закріплені у відповідних універсальних міжнародних конвенціях.

Розділ стосується, зокрема, таких злочинів, як відмивання коштів і фінансування тероризму, торгівля вогнепальною зброєю та

незаконний обіг наркотиків, прекурсорів і психотропних речовин, контрабанда, економічні злочини, зокрема злочини у сфері оподаткування, корупція, як у приватному, так і в державному секторі, підробка документів, кіберзлочини. Окреме місце в цьому переліку займає торгівля людьми.

Слід зауважити, що стандарт криміналізації злочинів, які полягають у торгівлі людьми, містився у Рамковому рішенні Ради ЄС від 19 липня 2002 р. про боротьбу з торгівлею людьми (2002/629/ЖНА) [5]. Стаття 1 Рамкового рішення визначала поняття «злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми з метою експлуатації їх праці чи сексуальної експлуатації». Також у документі встановлювався максимальний термін покарання для злочинців, причетних до торгівлі людьми, та передбачалась можливість притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб.

Проблема торгівлі людьми знайшла своє відображення і в прийнятому 22 грудня 2003 р. Рамковому рішенні Ради ЄС про боротьбу із сексуальною експлуатацією дітей і дитячою порнографією (2004/68/ЖНА) [6]. Це рішення спрямовувалося на те, аби за допомогою засобів кримінальної відповідальності посилити захист дітей і суспільства в цілому від злочинних діянь, пов'язаних із сексуальною експлуатацією дитини чи дитячою порнографією. Зазначений документ містив опис ознак відповідних злочинів і передбачав санкції, які повинні служити мінімальним стандартом кримінальної відповідальності на всій території ЄС.

Наразі політика ЄС щодо протидії торгівлі людьми регулюється Директивою 2011/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 р. про попередження і боротьбу з торгівлею людьми та захист жертв, що замінює Рамкове Рішення Ради 2002/629/ЖНА [7]. Директива, зокрема, встановлює мінімальні норми, що стосуються визначення кримінальних правопорушень і санкцій у сфері торгівлі людьми. Відповідно до положень статті 2 цієї директиви держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення караності таких умисних дій, як вербування, перевезення, передача, приховування або одержання осіб, у тому числі обмін або передача контролю над такими особами, з метою подальшої експлуатації. Такі дії можуть вчинятися шляхом погрози застосування або застосування сили чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою, безпорадним станом або шляхом підкупу особи, яка має контроль над викраденою особою.

Директива 2011/36/ЄС передбачає додаткові форми експлуатації, і таким чином розширює поняття торгівлі людьми, порівняно з тим, яке містилося у Рамковому рішенні 2002/629/ЮВС. Згідно з положеннями даної Директиви «експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, у тому числі жебрацтво, рабство або практики, подібні до рабства, підневільний стан, або експлуатацію злочинної діяльності, або видалення органів».

Слід зауважити, що Директива ґрунтується на положеннях міжнародних актів у сфері боротьби з торгівлею людьми, насамперед Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. [8], Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. [9]. Україна приєдналася до виконання всіх ключових міжнародних актів у відповідній сфері, прийняла Закон про протидію торгівлі людьми [10], схвалила Концепцію Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року [11], здійснила ряд інших заходів, спрямованих на протидію цьому явищу. Разом з тим, законодавство України про кримінальну відповідальність за торгівлю людьми потребує подальшого вдосконалення та узгодження з міжнародними стандартами і правовими нормами ЄС у досліджуваній сфері.

Кримінальний кодекс України (далі – КК) передбачає відповідальність за торгівлю людьми в ст. 149 [12]. Ця стаття викладена в редакції Закону України від 12.01.2006 р. [13] і встановлює кримінально-правову заборону торгівлі людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, вербування, переміщення, переховування, передачі або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи (ч. 1 ст. 149 КК). При цьому експлуатацією людини у цій статті визнаються всі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусова праця або примусове надання послуг, рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, примусову вагітність, втягнення

у злочинну діяльність, використання у збройних конфліктах тощо (п. 1 примітки до ст. 149 КК).

Кваліфікуючими та особливо кваліфікуючими ознаками цього злочину є вчинення його щодо неповнолітнього або щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності, або у поєднанні з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства (ч. 2 ст. 149 КК), крім того, вчинення злочинного посягання щодо малолітнього, або організованою групою, або поєданого з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, або якщо воно спричинило тяжкі наслідки (ч. 3 ст. 149 КК).

Слід зауважити, що вітчизняні кримінально-правові положення щодо торгівлі людьми загалом узгоджуються з міжнародними стандартами та європейськими вимогами. Разом з тим, відповідні норми потребують подальшого вдосконалення з метою їх гармонізації та приведення у відповідність до стандартів, визначених у документах Ради Європи та ЄС. Насамперед, потребує уточнення зміст об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 149 КК.

Законодавець України торгівлю людьми виділив як окрему форму злочину, відмінну від таких його форм, як здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини. Це означає, що у ст. 149 КК під торгівлею людьми слід розуміти власне торгівлю, тобто вчинення актів купівлі-продажу людей [14, с. 84]. Між тим, Закон України «Про протидію торгівлі людьми» визначає поняття торгівлі людьми як «здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини» з метою експлуатації (ст. 1).

Слід визнати, що останнє формулювання є більш вдалим. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне в ст. 149 КК замість поняття «торгівля людьми» використати термін «купівля-продаж», відтак, записати у диспозиції ст. 149 КК «купівля-продаж або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина». Варто зазначити, що подібну пропозицію вже висловлювали у 1999 р. Ю. А. Кармазін [15, с. 6] та у 2012 р. І. І. Митрофанов [16, с. 122].

Потребує також розширення перелік способів учинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 149 КК. Як впливає зі змісту цієї норми, вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини з метою експлуатації, крім випадків вчинення таких дій щодо малолітнього та неповнолітнього (п. 3 примітки до ст. 149 КК), можуть вчинятися з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Директива 2011/36/ЄС до способів вчинення правопорушень, котрі стосуються торгівлі людьми, додатково відносить викрадення, шахрайство, підкуп особи, яка має контроль над викраденою особою. Визначення торгівлі людьми, яке міститься у Законі про протидію торгівлі людьми, називає з-поміж способів вчинення торгівлі людьми шахрайство. Виходячи з цього, пропонуємо в ч. 1 ст. 149 КК формулювання «з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи» замінити на «з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або шляхом викрадення, чи підкупу особи, яка має контроль над викраденою особою».

Отже, ч. 1 ст. 149 КК слід викласти у такій редакції: «1. Купівля-продаж або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або шляхом викрадення, чи підкупу особи, яка має контроль над викраденою особою, – караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років».

З-тим, аби гармонізувати законодавство України про кримінальну відповідальність за торгівлю людьми із законодавством ЄС, варто конкретизувати поняття експлуатації людини, визначене у п. 1 примітки до ст. 149 КК. Зокрема, потребує уточнення формулювання «примусове надання послуг». Відповідно до положень Директиви 2011/36/ЄС у це поняття обов'язково входить жебрацтво. У контексті даної Директиви під примусом до жебрацтва слід розуміти форму примусової праці або послуг, визначених у Конвенції Міжнародної організації праці № 29 про примусову чи обов'язкову працю 1930 р. Таким чином, у випадках, коли наявні всі елементи примусової праці чи послуг, експлуатація жебрацтва, в тому числі використання залежної людини, що є жертвою торгівлі, для жебракування, підпадає під сферу визначення торгівлі людьми.

У зв'язку із зазначеним і виходячи з того, що явище примушування дітей і дорослих з уразливих груп до жебрацтва має місце в Україні (про це йшлося вище), варто доповнити п. 1 примітки до ст. 149 КК після слів «примусове надання послуг» словами «у тому числі жебрацтво». Також Директива 2011/36/ЄС включає до визначення торгівлі людьми примусові шлюби, що, на наш погляд, теж потребує закріплення у цьому ж пункті примітки до ст. 149 КК після слів «усиновлення (удочеріння) з метою наживи».

Однією з форм експлуатації людини у ст. 149 КК є втягнення у злочинну діяльність. Це поняття означає вчинення комплексу дій, пов'язаних з безпосереднім психічним чи фізичним впливом на особу з-тим, аби викликати у неї прагнення взяти участь в одному чи кількох злочинах [14, с. 86]. Коли мова йде про втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, то під таким втягненням розуміють певні дії дорослої особи, вчинені з будь-яких мотивів і пов'язані з безпосереднім впливом на неповнолітнього з метою викликати у нього рішучість взяти участь в одному чи кількох злочинах (п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу антигромадську діяльність» від 27.02.2004 р. № 2 [17]).

Разом з тим, Директива 2011/36/ЄС оперує поняттям «експлуатація злочинної діяльності», яке, на наш погляд, точніше відображає сутність експлуатації людини і торгівлі людьми. Цей термін передбачає експлуатацію особи для здійснення видів діяльності, які підлягають покаранню і мають на меті фінансову вигоду (кишенькові крадіжки, крадіжки з магазинів, торгівля наркотиками тощо). Відтак, вважаємо за доцільне у даному контексті використовувати вираз «експлуатація злочинної діяльності» замість «втягнення у злочинну діяльність», у зв'язку з чим внести відповідні зміни до п. 1 примітки до ст. 149 КК.

Підсумовуючи викладене, пропонуємо п. 1 примітки до ст. 149 КК викласти у такій редакції: «1. Під експлуатацією людини в цій статті слід розуміти всі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусову працю або примусове надання послуг, у тому числі жебрацтво, рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, примусові шлюби,

примусову вагітність, експлуатацію злочинної діяльності, використання у збройних конфліктах тощо».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз стану узгодженості положень КК щодо відповідальності за торгівлю людьми з правовими нормами ЄС показав, що вітчизняне законодавство в цілому відповідає головним європейським вимогам, а відтак, і міжнародним стандартам у відповідній сфері. З метою подальшої гармонізації національного законодавства щодо захисту прав людини у сфері протидії торгівлі людьми засобами кримінального права із законодавством ЄС пропонується: а) вдосконалити зміст об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 149 КК, замінивши у диспозиції ч. 1 цієї статті поняття торгівлі людьми терміном «купівля-продаж», а також розширивши перелік способів учинення даного злочину; б) передбачити як одну із форм примусового надання послуг примус до жебрацтва (п. 1 примітки до ст. 149 КК); в) віднести до експлуатації людини примусові шлюби; г) у п. 1 примітки до ст. 149 КК замість терміну «втягнення у злочинну діяльність» використовувати формулювання «експлуатація злочинної діяльності» як таке, що більш точно відображає сутність експлуатації людини і торгівлі людьми.

Список використаних джерел

1. *Вербенський М.Г.* Кримінологічна характеристика транснаціональної організованої злочинності у сфері торгівлі людьми / М.Г. Вербенський // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – 2010. – Вип. 1. – С. 16–23.
2. *Дудоров О.О., Хавронюк М.І.* Кримінальне право: Навч. посіб. / За заг. ред. М.І. Хавронюка / О.О. Дудоров, М.І. Хавронюк. – К., 2014. – 944 с.
3. Trafficking in Persons Report 2016 U.S. Department of State [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.state.gov/documents/organization/258876.pdf>
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Т. 1. – Ст. 2125.
5. Рамкове рішення № 2002/629/ІНА Ради ЄС про боротьбу з торгівлею людьми від 19.07.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a73

6. Council Framework Decision 2004/68/JHA of 22 December 2003 on combating the sexual exploitation of children and child pornography [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/framework_decision_2004_68_on_combating_sexual_exploitation_en_1.pdf

7. Директива 2011/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 05.04.2011 р. про попередження й боротьбу з торгівлею людьми та захист жертв, що замінює Рамкове рішення Ради 2002/629/JHA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/31840>

8. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р.: Ратифікований Україною 04.02.2004 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 14. – Ст. 1057.

9. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р.: Ратифікована Україною 21.09.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858

10. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 80. – Ст. 2936.

11. Концепція Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року: Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.10.2015 р. № 1053-р // Офіційний вісник України. – 2015. – № 83. – Ст. 2757.

12. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 920.

13. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією: Закон України від 12.01.2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 6. – Ст. 281.

14. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник / Ю.В. Александров, О.О. Дудоров, В.А. Клименко, М.І. Мельник та ін. – К.: Атіка, 2009. – 744 с.

15. Кармазін Ю.А. Українське законодавство щодо боротьби з торгівлею жінками та шляхи його вдосконалення / Ю.А. Кармазін // Вісник Університету внутрішніх справ. – 1999. – Спеціальний випуск. – С. 4–6.

16. Митрофанов І.І. Торгівля людьми: кримінально-правове визначення поняття / І.І. Митрофанов // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2012. – № 3. – С. 118–123.

17. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяль-

ність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04>

References:

1. Verbenskyi, M.G. (2010). Criminological Characteristic of Transnational Organized Crime in the Field of Trafficking in Human Beings. *Visnyk Luganskogo derzhavnogo universytetu vnutrishnih sprav imeni E.O. Didorenka* (Bulletin of the Lugansk State University of Internal Affairs named after E.O.Didorenko), no. 1, pp. 16–23 (in Ukr.).
2. Dudorov, O.O., Havroniuk, M.I. (2014). *Criminal Law*. – Kyiv (in Ukr.).
3. *Trafficking in Persons Report 2016* U.S. Department of State. Available at: <https://www.state.gov/documents/organization/258876.pdf>
4. Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part, of 27 June 2014. *Oficiynny visnyk Ukrainy* (Official Bulletin of Ukraine), 2014, № 75, vol. 1, article 2125 (in Ukr.).
5. Council Framework Decision № 2002/629/JHA of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings (in Ukr.). Available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a73
6. Council Framework Decision 2004/68/JHA of 22 December 2003 on combating the sexual exploitation of children and child pornography. Available at: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/framework_decision_2004_68_on_combating_sexual_exploitation_en_1.pdf
7. Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings, and Protecting Victims, Repealing Framework Decision 2002/629/JHA (in Ukr.). Available at: <http://old.minjust.gov.ua/file/31840>.
8. Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime of 15 November 2000. *Oficiynny visnyk Ukrainy* (Official Bulletin of Ukraine), 2006, № 14, article 1057 (in Ukr.).
9. Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings of 16 May 2005 (in Ukr.). Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858
10. Law of Ukraine on Combating Trafficking in Human Beings of 20 September 2011. *Oficiynny visnyk Ukrainy* (Official Bulletin of Ukraine), 2011, № 80, article 2936 (in Ukr.).
11. The Concept of the State Social Counter-Trafficking Program for the period up to 2020. *Oficiynny visnyk Ukrainy* (Official Bulletin of Ukraine), 2015, № 83, article 2757 (in Ukr.).

12. Criminal code of Ukraine of 05 April 2001. *Oficiyny visnyk Ukrainy* (Official Bulletin of Ukraine), 2001, № 21, article 920 (in Ukr.).

13. Law of Ukraine about modification of the Criminal code of Ukraine on Improving Responsibility for Trafficking in Human Beings and Involvement in Prostitution of 12 January 2006. *Oficiyny visnyk Ukrainy* (Official Bulletin of Ukraine), 2006, № 6, article 281 (in Ukr.).

14. Aleksandrov, Yu.V., Dudorov, O.O., Klymenko, V.A., Melnyk, M.I. et al. (2009). *Criminal Law of Ukraine. Special part*. Kyiv, Atika (in Ukr.).

15. Karmazin, Yu.A. (1999) *Ukrainian Legislation on Combating Trafficking in Women and Ways to Improve it* // *Visnyk Universytetu vnutrishnih sprav* (Bulletin of the University of Internal Affairs), pp. 4-6 (in Ukr.).

16. Mytrofanov, I.I. (2012). *Trafficking in Human Beings: Criminal-legal Definition of the Concept* // *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo gumanitarnogo universytetu* (Scientific Herald of International Humanitarian University), № 3, pp. 118-123 (in Ukr.).

17. Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine on the Application by Courts of Legislation on Liability for Juvenile Involvement in Criminal or Other Anti-social Activities of 27 February 2004 (in Ukr.). Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04>

УДК 341.171

*С.М. Ратушний**,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародного та європейського права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНА-ЄС

У статті розглянуто питання гармонізації законодавства як елементу європейської інтеграції. На прикладі Угоди про асоціацію Україна-ЄС здійснено спробу визначити національно-правові проблеми, які виникають в Україні на шляху здійснення гармонізації в умовах переходу до асоціації з ЄС.

Ключові слова: гармонізація, європейська інтеграція, угода про асоціацію, адаптація, траспозиція, імплементація.

*Ratushniy S. M., Candidate of Juridical Sciences (Ph.D.), Associate Professor (Docent), Head of the International and European Law Department in Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

LEGAL HARMONIZATION ISSUES WITHIN THE CONTEXT OF THE UKRAINE-EU ASSOCIATION AGREEMENT IMPLEMENTATION